

Berlász Jenő
(1911-2015)

Életének 105. évében, 2015. december 8-án elhunyt Berlász Jenő, az Országos Széchényi Könyvtár legidősebb tudós munkatársa.

1911. augusztus 28-án született Budapesten. Édesapjának társadalomtudományi és történeti munkákból álló magánkönyvtára volt szellemi tájékozódásának első műhelye. Középiskolás korában rendszeres könyvtárlátogató vált belőle, és a Fővárosi Könyvtárban jegyezte el magát a történelemtudománnyal. 1930-ban érettségizett, egy esztendei katonai szolgálat után a budapesti egyetem történelem-földrajz szakára iratkozott be. Tanárai között volt Domanovszky Sándor, Szekfű Gyula, Szentpétery Imre, Mályusz Elemér és Hajnal István. A Domanovszky Művelődéstörténeti Intézet könyvtárosaként sajátította el a források földolgozásának módszereit, itt képezte magát gazdaságtörténészé. Egyetemistaként ismerkedett meg az Országos Széchényi Könyvtár és az Országos Levéltár gyűjteményeivel. 1936-ban fejezte be egyetemi tanulmányait; doktori disszertációjának címe *A Thurzó-birtokok a XVII. század első harmadában, különös tekintettel a jobbágyág gazdasági helyzetére* volt.

Ösztöndíjasként bécsi Gróf Klebelsberg Kuno Magyar Történetkutató Intézetben kutatott, ebben az időben ismerte meg a bécsi nemzeti könyvtár és az egyetemi könyvtár állományát. Az ösztöndíjas év letelte után hazatérve előbb az Országos Levéltárban dolgozott, majd 1938 tavaszától az Országos Széchényi Könyvtárban. Az 1937/38-as tanévben, az OSZK-ban szervezett második könyvtárosképző tanfolyamon szerzett oklevelet. 1938 és 1942 között több ízben kapott belföldi kutatói ösztöndíjat, de először biztos megélhetést nyújtó állásba 1942. január 1-jén került, a Teleki Pál Tudományos Intézetben lett segédfogalmazó. Itt a Deér József és Kosáry Domokos vezetése alatt olyan kollégákkal dolgozott együtt, mint Csapodi Csaba, I. Tóth Zoltán vagy Komjáthy Miklós.

1944-ben a Magyar Királyi József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem a XVI-XVIII. századi gazdaságtörténet tanára lett. 1947 nyarán nevezték ki a műegyetem nyilvános rendes tanárává. A kommunista hatalomátvétel után átszervezték a felsőoktatást is, amely nem tartott igényt a régi tanárookra, közöttük Berlász Jenőre sem. Így került ismét a könyvtárosi pályára, az MTA könyvtárában lett a kéziratár vezetője, újjászervezője, ilyenként Csanak Dórával és Fülöp Gézával dolgozott együtt. Itt közel egy évtizedet töltött, ám 1956 után elbocsátották, mert az Akadémia forradalmi bizottságának tagjaként megakadályozta a káderanyagok megsemmisítését. A katedrától és a történeti kutatások lehetőségétől megfosztva került ismét az Országos Széchényi Könyvtárba, ahol egészen nyugdíjazásáig, 1976-ig dolgozott. Az OSZK Kéziratárában a latin nyelvű kéziratok földolgozásába kapcsolódott be. Ezen felül segédkönyvet állított össze

Kéziratok katalógizálása (1958) címmel, továbbá az ő útmutatásai alapján kezdődött meg az egyházi könyvtárakban található 1850 előtti kéziratok feldolgozása és katalógusainak kiadása. 1958-ban a keszthelyi Helikon-könyvtárban az ő vezetésével állították föl a Balaton-tárgyú különgyűjteményt.

1969-től az OSZK Olvasószolgálati Osztályán történész tájékoztató könyvtársként dolgozott, ekkoriban készítette el *A történettudományi tájékoztatás segédkönyvei* (1975) című bibliográfiai kalauzt. 1966-tól részt vett az OSZK történetének feldolgozásában; a nagy mű általa írt első kötete, *Az Országos Széchényi Könyvtár története 1802-1867* címmel 1981-ben jelent meg. A magyar könyvtártörténet-írás e kiemelkedő darabja személyes sikert is hozott a számára: 1984-ben a Tudományos Minősítő Bizottság a történettudomány doktorává avatta.

A rendszerváltozás után több elismerésben, kitüntetésben részesült: 1993-ban Szinnyei József-díjat kapott, 1999-ben Magyar Örökség Díjjal tüntették ki, 2000-ben Bibliothecarius emeritus címet nyert el az OSZK-tól, századik születésnapja alkalmából, 2011 novemberében az „OSZK örökös tagja” lehetett.

Berlász Jenő születésnapját publikációkkal is megünnepelték a történészek és a könyvtárosok. 2001-ben Búza János szerkesztésében jelent meg a *Gazdaságtörténet – könyvtártörténet. Emlékkönyv Berlász Jenő 90. születésnapjára* című gyűjteményes kötet, ebben található meg munkásságának 62 tételes válogatott bibliográfiája is. 100. születésnapján Monok István méltatta könyv- és könyvtörténeti munkásságát a *Századok* hasábjain, valamint Vízkelety András a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* 2011. szeptemberi számában adott pályaképet egész munkásságáról.

Munkássága példamutató a későbbi nemzedékek számára, őrizzük meg emlékét!

Rácz Ágnes – Mezey László Miklós

MINŐSÍTETT KÖNYVTÁRAK ÉS KÖNYVTÁRI MINŐSÉGI DÍJ

Hoppál Péter, az Emberi Erőforrások Minisztériumának kultúráért felelős államtitkára a Magyar Kultúra Napja alkalmából 2016. január 21-én átadta a Minősített Könyvtár címeket és a Könyvtári Minőségi Díjat. Minősített Könyvtár címet nyert el:

- a debreceni Méliusz Juhász Péter Könyvtár,
- a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár,
- a Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudástár,
- a Mezőkovácsházi Város Könyvtár.

Könyvtári Minőségi Díjban részesült
az egri Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár.

A kitüntetett könyvtárak vezetőinek és munkatársainak szívből gratulálunk!